

Informacija o pogrešnom prevodu posljednjeg stava Preambule Ustava Bosne i Hercegovine

Ustavni sud Bosne i Hercegovine (Ustavni sud) je, prema objavi na svojoj veb stranici, prihvatio prevod Ustava Bosne i Hercegovine (Ustav) od Ureda visokog predstavnika (OHR), koji nema nikakve ingerencije u vezi sa Ustavom, kao ni sa Ustavnim sudom. Aktuelni prevod Ustava, prema pravno-jezičkom tumačenju, nije tačan i nelogičan je, jer proizvodi pretjeranu diskriminaciju državljana Bosne i Hercegovine, stavljajući "konstitutivne narode" u povlašteni položaj u odnosu na ostale državljane. To se prvenstveno odnosi na prevod posljednjeg stava Preambule¹ Ustava, koji je u suprotnosti sa ostalim stavkama Preambule, odredbi i aneksâ Ustava.

Ad hoc prihvatanje OHR-ovog prevoda, u izvjesnom smislu je neprihvatljivo, posebno kad se vidi tekst (mišljenje) Ustavnog suda na istoj veb stranici². U tom, nadasve pohvalnom tekstu, ne spominje se kontradiktornost prevoda, koju produkuje posljednji stav Preambule, a što je u suprotnosti sa navedenim normativnim principima Ustava.

OHR-ov prevod posljednjeg stava Preambule, bez pravnog konteksta, sa terminom "...kao konstitutivni narodi..." nije pravno-jezički utemeljen i značajno oslikava politički narativ.

Nažalost, sve to u stvarnom političkom, društvenom i ekonomskom životu u Bosni i Hercegovini, potiče konfuziju i opstrukcije napretka i razvoja demokratske države, u svakom pogledu. Istovremeno, to vodi ka urušavanju suvereniteta i teritorijalnog integriteta države, putem instrumentalizacije "konstitutivnih naroda" kao sredstva za teritorijalnu podjelu države.

Preambula je pravno značajna i obavezujuća je, te može biti korisna za tumačenje i popunjavanje Ustavnih praznina i nejasnoća. Strukturu Preambule dijelom čini i Donosilac Ustava, pa je pitanje: ko je ovdje označen kao Donosilac Ustava?

Mjerodavni odgovor bi trebao biti: narodi, nacionalne manjine i građani, odnosno državljani Bosne i Hercegovine. Takvu ustavnu poziciju imaju državljani svih demokratskih država, a isto to je u državama nastalih od republika bivše SFRJ³.

OHR-ov prevod posljednjeg stava Preambule to ne pokazuje, jer se "konstitutivnim narodima" daje pravo i priznanje da su oni konstruktori (kreatori, stvaraoci...) države, a što nije tačno.

Pravno-jezički prevod i tumačenje posljednjeg stava Preambule temelji se na valjanim i ključnim činjenicama, koje OHR očigledno nije uzeo u obzir, pa je razumljivo zašto je prevod pogrešan.

¹ "Recalling the Basic Principles agreed in Geneva on September 8, 1995, and in New York on September 26, 1995, Bosniacs, Croats, and Serbs, as constituent peoples (along with Others), and citizens of Bosnia and Herzegovina hereby determine that the Constitution of Bosnia and Herzegovina is as follows:"

² "Ustav Bosne i Hercegovine u Preambuli detaljno navodi osnovne normativne principe, kao što su poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode i jednakosti; mir, pravdu, toleranciju i pomirenje, te demokratske organe vlasti i pravične procedure kao najbolje sredstvo za stvaranje miroljubivih odnosa unutar pluralističkog društva. Zatim, član II. Ustava ne samo da sadrži najširi katalog ljudskih prava i osnovnih sloboda, već proglašava Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda direktno primjenjivom u Bosni i Hercegovini. Štaviše, Konvencija ima prioritet nad svim ostalim zakonima."..."Ustav je na ovaj način inovirao ustavni položaj Ustavnog suda i učinio ga kompatibilnim sa standardima ustavnog sudstva – istovremeno i kao nezavisnog čuvara ustava i kao institucionalnog garanta za zaštitu ljudskih prava i sloboda ustanovljenih ne samo katalogom u članu II Ustava, već i instrumentima Aneksa I Ustava Bosne i Hercegovine." (<https://www.ustavnisud.ba/bs/ustavni-polozej>)

³ Npr. Republika Slovenija: "Slovenija je država svih svojih građana", Republika Hrvatska: "...nacionalna država hrvatskoga naroda i država pripadnika nacionalnih manjina: Srba,...Albanaca i drugih koji su njeni državljani", Republika Srbija: "...država srpskog naroda i svih građana koji u njoj žive...", Crna Gora: "...je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava." i Severna Makedonija: izjednačava građane i sve narode koji žive u državi.

Neizostavne, temeljne činjenice za prevod i tumačenje posljednjeg stava Preambule su sljedeće:

- a. Osnovni principi usaglašeni u Ženevi 08. 9. 1995. godine i u Njujorku 26. 9. 1995. godine ne sadrže ništa u vezi sa statusom naroda, nacionalnih manjina i građana Bosne i Hercegovine, a značajno je da sadrže **pitanja ljudskih prava i građanske jednakosti, bez diskriminacije**.
- b. Okvirni sporazum za Federaciju je donesen u Vašingtonu, 01. 3. 1994. godine. U stavu 2. i 4. Preambule ovog sporazuma stoji: „Na osnovu suvereniteta i teritorijalnog integriteta Republike Bosne i Hercegovine, **narodi i građani** Bosne i Hercegovine, odlučni da osiguraju punu državnost, ovim stvaraju Federaciju.“ Zatim: „Odluke o ustavnom statusu teritorija Republike Bosne i Hercegovine sa **većinskim srpskim stanovništvom** donosiće se u okviru Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji.“ Ovo pokazuje da narodi nisu „konstitutivni“.
- c. "Deklaracija o oživotvorenju Sporazuma iz Washingtona, zajedničkoj obrani od srpske agresije i postizanje političkog rješenja sukladno naporima međunarodne zajednice" (Splitska deklaracija), koju su potpisali predsjednici Franjo Tuđman i Alija Izetbegović u Splitu 22.7.1995. g. se odnosi na Okvirni sporazum za Federaciju. U ovom dokumentu, pored ostalog, je navodeno: „...nalažu vodstvima Hrvatske i Bosne i Hercegovine da temeljito i cjelovito razmotre stanje u regiji sa stanovišta očuvanja nacionalne **opstojnosti hrvatskog i bošnjačkog naroda** i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine“. Ovo pokazuje da narodi nisu „konstitutivni“.
- d. Danom potpisivanja Dejtonskog sporazuma (Pariz, 14. 12. 1995. g.), Ustav je stupio na snagu, a Ustav Republike Bosne i Hercegovine je stavljen van snage, s tim da su **organi vlasti, institucije i druga tijela Republike Bosne i Hercegovine nastavile funkcionisati** u skladu sa važećim propisima, dok nisu zamijenjeni novim sporazumom ili zakonom (Anex II Ustava, tačka 4. "Državni organi"). Ovo pokazuje da se status narodâ i struktura nisu promijenili.
- e. Nakon stupanja na snagu Dejtonskog sporazuma, bez dokaza i činjenica, u široj javnosti "uveden" je politički narativ da je u Bosni i Hercegovini bio "**građanski rat tri naroda**", što se temeljno slaže sa OHR-vim prevodom i tumačenjem posljednjeg stava Preambule, u smislu da su "**zaraćeni narodi konstitrukori države**". Taj narativ su otkonile izrečene presude Haškog tribunala (Prlić i ostali 2013. godine / Stanišić i Simatović 2023. godine), kojima su presuđene dvije agresije i dva udružena zločinačka pothvata. Ovim je osnova OHRvog prevoda otpala.
- f. Republika Bosna i Hercegovina je i pored teške agresije (1992.-1995.) izborila kontinuitet svoje državnosti i održivosti, kao suverena i nezavisna država i članica Ujedinjenih nacija. To potvrđuje član 1. Ustava: "*Republika Bosna i Hercegovina, čije je zvanično ime od sada "Bosna i Hercegovina", nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, sa unutrašnjom strukturom modificiranom ovim Ustavom, i sa postojećim međunarodno priznatim granicama.*" "Konstitutivnost naroda" s ovim nije spojiva.
- g. Historijske činjenice pokazuju, da su država i državnost Bosne i Hercegovine izgrađeni mnogo ranije, te da **narodi (bošnjački, hrvatski i srpski) 90-tih godina nisu izgradili (konstituisali, osnovali, ustanovili...) istu, već izgrađenu državu**. Shodno tome, ovi narodi se ne mogu prihvatiti, niti identificirati kao "konstitutivni narodi".

- h. Republički referendum za nezavisnost Bosne i Hercegovine je održan je 01. 3. 1992. godine, koji je označavao opredjeljivanje građana za svoju budućnost i budućnost svoje zemlje. Referendumsko pitanje je bilo veoma precizno i jasnog sadržaja: "*Jeste li za suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu, državu ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine - Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive?*" Od tada do danas **status naroda, građana i pripadnika drugih naroda u Bosni i Hercegovini, nije se promjenio ni na koji način.**
- i. Državne granice su sastavni dio suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine, koje je za sve države nastale disolucijom SFRJ, rješila Međunarodna arbitražna komisija (Banditerova) u Mišljenju br. 3. (11. 01. 1992. g.), gdje je primjenjeno načelo *uti possidetis iuris* (kako posjeduješ, tako posjeduj). **Administrativne granice bivših socijalističkih republika postale su državne granice između novih država, sa međunarodnom zaštitom.**
- j. Velika pravna promjena nastala je, kad je Parlamentarna skupština (Člana IV Ustava) 26.3.2009. g. mijenjala, odnosno uredila Ustav, usvajanjem Amandmana I. na Ustav (PSBiH, broj: 327/09), vezano za Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine. U ovom članu Ustava nema "konstitutivnih naroda", kao ni u ostalom odredbama Ustavu.
- k. U posljednjem stavu Preambule **ne navode se nazivi naroda: bošnjački, hrvatski i srpski, već se navode množine: Bošnjaci, Hrvati i Srbi.** Ove množine nisu nazivi naroda, a isto pojašnjava izraz "*...as constituent peoples...*". Pitanje je: kakvo pojašnjenje (prevod sa engl.) treba biti da bi ove množine bile jasne u kontekstu odredi Ustava? U odredbama Ustava navode se narodi u punom nazivu (bošnjački, hrvatski i srpski), zatim množine (npr. pet Bošnjaka, pet Hrvata i pet Srba) i jedinke (Bošnjak, Hrvat i Srbin).
- l. Aktuelni OHR-ov prevod riječi "*...as constituent peoples...*" je "*...kao konstitutivni narodi...*". Prema zvaničnim rječnicima engleskog jezika to nije tačno. Riječ *constituent* u engleskom jeziku je pridjev i imenica. Pitanje je šta to znači kao pridjev i kao imenica? U rječniku "Englesko-hrvatski rječnik", Školska knjiga Zagreb, 22. izdanje, 1996., Rudolf Filipović i ostali, ova riječ kao pridjev znači: sastavni, koji sačinjava dio, izborni, ustavotvorni, konstitucionni, izborni tijelo, birači, tvoriti, sačinjavati. Ista riječ kao imenica u istom rječniku znači: (bitan) sastavni dio, birač, glasač (parl.) i vlastodavac. Dakle, prema ovom rječniku kao jezičkoj osnovi, riječ „constituent“ (pridjev ili imenica) ne znači „konstitutivni“. Riječ u prevodu "konstitucionni" je pridjev od imenice "konstitucija" i ima značenje, koje nije povezan s rječju "konstitutivni". Istina, riječ "constitutive" u istom rječniku prevedena je kao: konstitutivan, koji određuje, osnovni, bitan, sastavni i sačinjavati. Međutim, ista ta riječ se ne nalazi u Preambuli.
- m. Potvrde radi, u rječniku "Ilustrirani engleski rječnik OXFORD", DZS: Knjiga i dom – Zagreb 1999. i rječniku "The Oxford Quick Reference Dictionary" Oxford University Press, New York 1998., riječ "*constituent*" nema značenje "konstitutivni". Kao pridjev ova riječ znači: kompozirajući i pomagajući u sastavljanju cjeline; sposoban napraviti i promijeniti ustav (ustavotvorna skupština), birajući; a kao imenica ima značenje: član biračkog tijela koji bira predstavnika za zakonodavno tijelo, sastavni dio (from Latin constituent-„setting up“: postavljanje, namještanje, imenovanje...).

Zaključak:

1. Navedene pravno-jezičke činjenice pokazuju da OHR-ov prevod posljednjeg stava Preambule⁴ nije tačan u dijelu rečenice "...as constituent peoples...".
2. Prema navedenim pravno-jezičkim činjenicama, uzimajući u obzir osnovne normativne principe (Preambula), najširi katalog ljudskih prava i osnovnih sloboda (član II Ustava) i instrumente Aneksa I Ustava, prevod i značenje ovog stava Preambule odgovara, bez bilo kakve diskriminacije i pravnog i jezičkog odstupanja, u dva različita sadržaja prevoda, a to su:

Prvi, kojim se jasno i nedvosmisleno izjednačavaju državljani Bosne i Hercegovine, u kojem narodi, zajedno sa ostalima (nacionalne manjine) i građanima utvrđuju Ustav. To je bitno, jer su navedeni državljani preuzeli i pokazali sposobnost (putem Parlamentarne skupštine BiH) da mogu usvajati i mijenjati Ustav, a što je jasno pokazano usvajanjem Amandmana I za Distrikt Brčko.

Ovaj sadržaj prevoda glasi: "Podsjećajući se na Osnovne principe usaglašeni u Ženevi 8. 9. 1995. godine i u Njujorku 26. 9. 1995. godine, Bošnjaci, Hrvati i Srbi, **kao ustavotvorni narodi** (u zajednici sa ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju da je Ustav Bosne i Hercegovine sljedeći:"

Drugi, kojim se jasno i nedvosmisleno izjednačavaju državljani Bosne i Hercegovine, u kojem se množina (Bošnjaci, Hrvati i Srbi) opisno poistovjećuju sa nazivima naroda: bošnjački, hrvatski i srpski I koji se koriste u normativnom dijelu Ustava. Ovaj sadržaj prevoda glasi:

"Podsjećajući se na Osnovne principe usaglašeni u Ženevi 8. 9. 1995. godine i u Njujorku 26. 9. 1995. godine, Bošnjaci, Hrvati i Srbi, **kao sastavni dio naroda** (u zajednici sa ostalima), i građani Bosne i Hercegovine ovim utvrđuju da je Ustav Bosne i Hercegovine sljedeći:"

Smatramo, da je ova informacija sa zaključkom, razumljiva i konkretna, sa jasnim činjenicama i detaljnom pravno-jezičkom obradom, te da može poslužiti kao valjana inicijativa za ispravku pogrešnog i neodrživog (političkog) prevoda OHRa.

Sarajevo, 01.12.2025. g.

Pomorsko društvo u Bosni i Hercegovini - građanska inicijativa

<https://bhmore.ba> / info@bhmore.ba

dr.sc. Izet Bajrambašić, predsjednik Pomorskog društva

⁴ "Recalling the Basic Principles agreed in Geneva on September 8, 1995, and in New York on September 26, 1995, Bosniacs, Croats, and Serbs, as constituent peoples (along with Others), and citizens of Bosnia and Herzegovina hereby determine that the Constitution of Bosnia and Herzegovina is as follows:"